Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
DEAN SPIELMANN
föredraget den 1 augusti 2025[1]

Mål C-481/24

E. sp.j.
mot
C. sp. z o.o.

(begäran om förhandsavgörande från Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (stadsdelsdomstol i Warszawa, Polen))

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2011/7/EU – Bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner – Tillämpningsområde – Artikel 3.1 och 3.3 a – Artikel 6.1 och 6.2 – Nationell bestämmelse om kvittning av fordringar med retroaktiv verkan”

Inledning

1. Genom denna begäran om förhandsavgörande önskar Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (stadsdelsdomstol i Warszawa, Polen) få klarhet i hur artiklarna 3.1, 3.3 a, 6.1 och 6.2 i direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska tolkas.[2]

2. Den hänskjutande domstolen har närmare bestämt bett EU-domstolen att, i sin kommande dom, uttala sig om huruvida den retroaktiva verkan som kvittningen har enligt den polska lagstiftningen är förenlig med direktiv 2011/7. Denna fråga ger domstolen tillfälle att göra viktiga preciseringar beträffande detta direktivs tillämpningsområde. Frågan är särskilt känslig på grund av att kvittning med retroaktiv verkan är djupt förankrad i de rättsliga traditionerna i flera av unionens medlemsstater.

[1] Originalspråk: franska.

[2] Europaparlamentets och rådets direktiv av den 16 februari 2011 (EUT L 48, 2011, s. 1). Detta direktiv upphävde och ersatte, med verkan den 16 mars 2013, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EGT L 200, 2000, s. 35).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3. I artikel 1 i direktiv 2011/7, med rubriken ”Syfte och tillämpningsområde” föreskrivs följande:

”1. Syftet med detta direktiv är att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner, för att se till att den inre marknaden fungerar väl och därigenom främja företagens … konkurrenskraft.

2. Detta direktiv ska gälla alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner.

…”

4. Artikel 3 i direktiv 2011/7 har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, vid handelstransaktioner mellan företag, är berättigad till ränta vid sen betalning utan att det krävs en påminnelse om följande villkor är uppfyllda:

a) Borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagstadgade skyldigheter.

b) Borgenären har inte mottagit det förfallna beloppet i tid, under förutsättning att gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet.

…

3. Om villkoren i punkt 1 är uppfyllda ska medlemsstaterna säkerställa

a) att borgenären är berättigad till ränta vid sen betalning från dagen efter den förfallodag eller den betalningsperiod som fastställs i avtalet,

…”

5. I artikel 6 i detta direktiv föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner i enlighet med artikel 3 …, har rätt till minst ett fast belopp om 40 [euro] av gäldenären.

2. Medlemsstaterna ska se till att det fasta belopp som avses i punkt 1 är betalbart utan att det krävs en påminnelse och som ersättning för borgenärens egna indrivningskostnader.

…”

Polsk rätt

Civillagen

6. Ustawa – Kodeks cywilny (civillagen) av den 23 april 1964 (Dz. U. 2023, position 1610 i ändrad lydelse) (nedan kallad civillagen) föreskrivs följande i artikel 498:

”§1. I ett förhållande där två personer samtidigt är gäldenärer och borgenärer till varandra, får var och en av dem kvitta sina fordringar om föremålet för fordringarna är pengar eller varor av samma beskaffenhet och båda fordringarna är förfallna till betalning och kan drivas in vid domstol eller annan statlig myndighet.

§2. Kvittningen innebär att fordringarna avräknas mot varandra till den del som motsvarar den lägre fordran.”

7. I artikel 499 i civillagen föreskrivs följande:

”För att kvittning ska kunna göras gällande krävs det att en förklaring har gjorts till motparten. Kvittningsförklaringen ska ha retroaktiv verkan från den tidpunkt då kvittningen blev möjlig.”

Lagen om kraftiga förseningar

8. Genom ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (lagen om bekämpande av kraftiga betalningsförseningar vid handelstransaktioner) av den 8 mars 2013 (Dz. U. de 2023, position 1790) (nedan kallad lagen om kraftiga förseningar), införlivade den polska lagstiftaren direktiv 2011/7 med den polska lagstiftningen.

9. Artikel 7 i lagen om kraftiga förseningar har följande lydelse:

”1. Med undantag för transaktioner där gäldenären är en offentlig myndighet har borgenärer som är parter i handelstransaktioner, utan att det krävs ett betalningsföreläggande och såvida inte parterna har avtalat om en högre räntesats vid sen betalning, rätt till lagstadgad ränta vid sen betalning för perioden mellan den dag då betalningen förfaller till betalning till dess att betalning sker, under förutsättning att följande kumulativa villkor är uppfyllda:

1) borgenären har fullgjort sina skyldigheter,

2) borgenären har inte erhållit betalning inom den i avtalet angivna fristen.

…”

10. I artikel 10 i lagen om kraftiga förseningar föreskrivs följande:

”1. Från och med den dag då borgenären förvärvar den rätt till ränta som avses i artikel 7.1 … har borgenären rätt att utan anmodan av gäldenären erhålla ersättning för indrivningskostnader som omräknat motsvarar:

1) 40 euro – i den mån värdet av kontantprestationen inte överstiger 5 000 polska zloty (PLN) (cirka 1190 euro),

2) 70 euro – i den mån värdet av kontantprestationen överstiger 5 000 PLN (cirka 1 190 euro), men understiger 50 000 PLN (cirka 11 890 euro).

…”

Bakgrund till det nationella målet, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

11. Bolaget E (nedan kallat kärandebolaget) innehar tio fordringar på bolaget C (nedan kallat svarandebolaget) som fastställts i fakturor avseende transporttjänster, i vilka föreskrivs betalningsfrister som gick ut mellan februari och september 2022.

12. Eftersom svarandebolaget inte har betalat sina skulder inom de utsatta fristerna, väckte kärandebolaget talan om betalning vid Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (stadsdelsdomstol i Warszawa), som är den hänskjutande domstolen i målet vid EU-domstolen.

13. Kärandebolaget yrkade betalning av ett belopp på 26 715,60 PLN (cirka 5 676,56 euro) [3] för de sammanlagda lönefordringarna, jämte ränta, enligt artikel 7 i lagen om kraftiga förseningar, vilken beräknades på varje obetald lön, med den räntesats som föreskrivs i artikel 4.3 b i denna lag. Vidare krävde kärandebolaget betalning av ett belopp på 1 997,29 PLN (cirka 424,39 euro) i ersättning för indrivningskostnader, i enlighet med artikel 10 i denna lag, på grund av förseningen med betalning av var och en av lönefordringarna.

14. Svarandebolaget yrkade att käromålet skulle avvisas. Detta bolag har betalat ett belopp på 1 697,40 PLN (cirka 360,67 euro) till kärandebolaget och har, genom inlaga av den 2 september 2022, framställt en invändning om kvittning, i den mening som avses i artiklarna 498 och 499 i civillagen, med ett belopp på 25 018,20 PLN (cirka 5 315,90 euro). Då svarandebolaget således har betalat ett totalbelopp på 26 715,60 PLN, anser det att dess skuld har upphört.

15. Den invändning om kvittning som svarandebolaget har framställt grundar sig på en fordran avseende skadeersättning som svarandebolaget hade gentemot kärandebolaget, på grund av att varor förstörts under en transport som svarandebolaget utförde, men som inte är föremål för talan om betalning. Svarandebolaget har, beträffande denna fordran avseende skadeersättning, gjort gällande att den betalningsfrist som det hade fastställt i sin anmodan av den 15 februari 2022 gick ut den 7 mars 2022.

16. Enligt svarandebolaget följer därav att klagandebolaget, även om invändningen om kvittning endast avsåg de belopp som hade förfallit till betalning för vart och ett av berörda bolagen, enligt den retroaktiva verkan av denna invändning enligt artikel 499 i civillagen har förverkat rätten till anspråk på ränta och ersättning som uppkommit efter den 7 mars 2022. Det rör sig, i det nationella målet, om ränta och ersättning för förseningen med nio betalningsfordringar av de tio som nämns i ansökan.

17. Klagandebolaget har inte ifrågasatt sitt ansvar för den skada som svarandebolaget orsakats. Det har emellertid bestridit själva effektiviteten av denna invändning om kvittning och beloppet avseende denna skada.

[3] Enligt växelkursen den 2 september 2022.

18. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (stadsdelsdomstol i Warszawa) hyser tvivel beträffande hur den retroaktiva verkan av kvittningen påverkar rätten till dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader som följer av den lag om kraftiga förseningar som införlivar direktiv 2011/7. Den domstolen har därför beslutat att vilandeförklara domen och till domstolen ställa följande tolkningsfråga:

”Ska artikel 3.1 och 3.3 a samt artikel 6.1 och 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv [2011/7] tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken lagstadgad dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader inte ska tillerkännas en borgenär när gäldenären, efter utgången av den i avtalet föreskrivna betalningsfristen, har tillgodosett borgenärens fordran genom kvittning som enligt lag har retroaktiv verkan från den tidpunkt då kvittningen blev möjlig?”

19. Skriftliga yttranden har getts in till domstolen av svarandebolaget, den polska, den belgiska, den tyska och den nederländska regeringen samt av Europeiska kommissionen. Den polska, den tyska och den nederländska regeringen samt kommissionen yttrade sig vid förhandlingen den 14 maj 2025.

Rättslig bedömning

20. Den hänskjutande domstolen önskar, genom sin tolkningsfråga, i huvudsak få klarhet i huruvida artiklarna 3.1, 3.3 a, 6.1 och 6.2 i direktiv 2011/7 ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken lagstadgad dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader inte ska tillerkännas en borgenär när gäldenären har tillgodosett borgenärens fordran genom en invändning om kvittning, som har framställts efter utgången av den i avtalet föreskrivna betalningsfristen och som har en retroaktiv verkan från den tidpunkt då denna kvittning blev möjlig.

21. För att kunna besvara denna fråga, anser jag att det är nödvändigt att göra några inledande anmärkningar beträffande kvittning av fordringar. Därefter ska jag pröva huruvida den aktuella nationella lagstiftningen är förenlig med direktiv 2011/7.

Inledande anmärkningar

22. Kvittning har definierats som ett sätt att avräkna två olika fordringar mot varandra till den del som motsvarar den lägre fordran, mellan två personer som samtidigt är borgenärer och gäldenärer i förhållande till varandra. Kvittning har sina rötter i romersk rätt.[4] Den har en dubbel funktion. För det första gör kvittning det möjligt att påskynda och förenkla återställandet av en balans i ett handelsförhållande, genom att undvika att betalningar sker åt båda hållen. För det andra fungerar den som en garanti. Om en av parterna betalade utan att invänta betalning av den andra parten, skulle den förstnämnda löpa en risk för att den sistnämnda blev insolvent och för att behöva konkurrera med den insolventes övriga borgenärer.

23. Kvittning kan vara lagstadgad, avtalad eller beslutas av domstol.

[4] I Codex Justianius föreskrivs följande: ”Compensationes en omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda” (”Vi vill att kvittning ska följa av alla handlingar utan att någon åtskillnad ska göras mellan personliga handlingar och faktiska handlingar”) (fri översättning). Se Iust C. 4,31,14, Iohanni, a. 531. Beträffande kvittningens ursprung, se, bland annat, De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Paris, 1945.

24. Den inneboende mekanismen i lagstadgad kvittning innebär att ömsesidiga fordringar avräknas mot varandra till den del som motsvarar den lägre fordran, vid datumet för deras samexistens, om vissa villkor är uppfyllda. Det rör sig om villkor avseende ömsesidighet, utbytbarhet, säkerhet, likviditet och att fordringarna har förfallit till betalning.

25. Medlemsstaternas lagstiftningar föreskriver i allmänhet att ömsesidiga fordringar utsläcks, antingen automatiskt eller till följd av en ensidig förklaring, och tillerkänner kvittning en retroaktiv verkan, [5] såsom i förevarande mål.

26. Det första alternativet har, exempelvis, valts i den belgiska, [6] den spanska [7] och den luxemburgska [8] lagstiftningen. I dessa lagstiftningar föreskrivs att kvittning gäller automatiskt, även utan parternas vetskap.

27. Det andra alternativet förekommer också i flera av de nationella rättsordningarna. Utöver polsk rätt, som är föremål för min bedömning i detta mål, kan andra exempel nämnas. I den tyska rätten föreskrivs en invändning om kvittning som, oberoende av vid vilken tidpunkt invändningen sker, har retroaktiv verkan från den tidpunkt då huvudfordran och motfordran samexisterar för första gången. [9] I fransk rätt föreskrivs att en kvittning gäller vid den tidpunkt då villkoren för den är uppfyllda, under förutsättning att den åberopas. [10] I nederländsk rätt föreskrivs en invändning om kvittning med retroaktiv verkan från den tidpunkt då rätten till kvittning uppkommit. [11]

Tolkningsfrågan

28. Nedan kommer jag, efter att ha angett några väsentliga aspekter avseende direktiv 2011/7, att behandla frågan om huruvida en nationell lagstiftning som föreskriver en kvittning med retroaktiv verkan omfattas av detta direktivs tillämpningsområde. Därefter kommer jag att pröva huruvida en sådan nationell lagstiftning är förenlig med direktivets syften och ändamålsenliga verkan.

5 Se Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, sidorna 32–43.

6 Se artikel 5.255 första stycket i code civil belge (belgiska civillagen): ”La compensation légale s’opère de plein droit, même à l’insu des débiteurs” (Lagstadgad kvittning gäller automatiskt, även utan gäldenärernas vetskap) (fri översättning). Beträffande lagstadgad kvittning i belgisk rätt, se Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, volym 3, Bruylant, Bryssel, 2013, sidorna 2235–2271.

7 I artikel 1202 i código civil de España (spanska civillagen) föreskrivs följande: ”El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores” (Kvittning medför att de båda skulderna avräknas mot varandra till den del som motsvarar den lägre fordran, även om borgenärerna och gäldenärerna inte är medvetna om detta) (fri översättning).

8 Artikel 1290 i code civil luxembourgois (luxemburgska civillagen) har följande lydelse: ”La compensation s’opère de plein droit par la seule force de la loi, même à l’insu des débiteurs; les deux dettes s’éteignent réciproquement, à l’instant où elles se trouvent exister à la fois, jusqu’à concurrence de leurs quotités respectives” (Kvittning gäller automatiskt, enbart i kraft av lagen, även utan gäldenärernas vetskap. De två skulderna går ömsesidigt i avräkning mot varandra i det ögonblick då de befinns vara samtidigt giltiga, till den grad de täcker varandra) (fri översättning).

9 Se artiklarna 388 och 389 i burgeliches Gesetzbuch (tyska civillagen).

10 Se artikel 1347 i franska civillagen. Beträffande lagstiftad kvittning i fransk rätt, se Flour, J. m.fl, *Droit civil. Les obligations. Le rapport d’obligation*, Dalloz, Paris, 2024 (11:e utgåvan), sidorna 301–314.

11 Se artikel 6:127.1 och artikel 6:129.1 i burgerlijk wetboek (nederländska civillagen).

29. Det ska inledningsvis erinras om att syftet med direktiv 2011/7, enligt dess artikel 1.1, är att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner, för att se till att den inre marknaden fungerar väl och därigenom främja företagens, särskilt de små och medelstora företagens, konkurrenskraft. [12]

30. Som framgår av ingressen i detta direktiv, är sen betalning är ett avtalsbrott som har blivit ekonomiskt intressant för gäldenärer i de flesta medlemsstater genom att räntan vid sen betalning är låg eller obefintlig och/eller indrivningsförfarandena långsamma. [13] Vidare inverkar dessa sena betalningar negativt på företagens likviditet och komplicerar deras ekonomiska förvaltning. Det påverkar också deras konkurrenskraft och lönsamhet när borgenären behöver extern finansiering på grund av sena betalningar. [14]

31. Domstolen har således slagit fast att syftet med detta direktiv huvudsakligen är att avskräcka från sena betalningar och att skydda borgenären mot sena betalningar. [15]

32. Artiklarna 3 och 6 i direktiv 2011/7 uppfyller detta dubbla syfte genom att föreskriva att borgenären ska vara berättigad till ränta vid sen betalning och ha rätt att kräva ersättning för indrivningskostnader.

33. Enligt artikel 3.1 och 3 a i samma direktiv är borgenären berättigad till ränta vid sen betalning från dagen efter den förfallodag eller den betalningsperiod som fastställs i avtalet, utan att det krävs en påminnelse, om borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagstadgade skyldigheter och inte har mottagit det förfallna beloppet i tid, under förutsättning att gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet.

34. I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner i enlighet med detta direktiv ska ha rätt till minst ett fast belopp om 40 euro av gäldenären. I artikel 6.2 föreskrivs att detta fasta belopp ska vara betalbart utan att det krävs en påminnelse och som ersättning för borgenärens egna indrivningskostnader.

35. Borgenärens rätt att erhålla denna ränta och ersättning har sitt ursprung i begreppet sen betalning. Detta begrepp definieras i artikel 2.4 i direktiv 2011/7 som betalning som inte skett inom den avtalsenliga eller lagstadgade tidsfristen för betalning, om borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagstadgade skyldigheter och inte har mottagit det förfallna beloppet i tid, under förutsättning att gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet.

36. Direktiv 2011/7 reglerar visserligen rätten till dröjsmålsränta och indrivningskostnader och dessa rättigheter är beroende av att det finns en huvudfordran. Det framgår emellertid av en kontextuell och teleologisk tolkning att det i direktivet inte fastställs något rättsligt system avseende en huvudfordran och att direktivet således inte rör kvittning av fordringar.

[12] Sena betalningar reglerades för första gången genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35. Direktiv 2011/7 som domstolen har ombetts att tolka i förevarande mål, utgör enligt dess skäl 1 en omarbetning av detta. Eftersom denna omarbetning inte har medfört några väsentliga ändringar av de aktuella bestämmelserna, är den tolkning som domstolen har gjort av motsvarande bestämmelser i direktiv 2000/35 fortfarande relevanta för tillämpningen av direktiv 2011/7.

[13] Se skäl 12 i direktiv 2011/7.

[14] Se skäl 3 i direktiv 2011/7.

[15] Se dom av den 1 december 2022, X (Leverans av medicinsk utrustning) (C-419/21, EU:C:2022:948, punkt 26).

37. Vad gäller en kontextuell tolkning ska det påpekas att beträffande begreppet förfallet belopp är artikel 2.8 begränsad till att det däri anges att detta begrepp avser det kapitalbelopp som skulle ha betalts inom den avtalsenliga eller lagstadgade betalningstiden och att detta belopp ska inbegripa tillämpliga skatter, tullar, avgifter och övriga pålagor. [16]

38. Beträffande en teleologisk tolkning kan det konstateras att det enligt fast rättspraxis emellertid inte vidtas någon fullständig harmonisering i direktiv 2011/7 av samtliga regler om sena betalningar vid handelstransaktioner. Detta direktiv anger endast några regler på området, däribland om ränta vid sen betalning och ersättning för indrivningskostnader. [17]

39. Med andra ord är direktiv 2011/7 begränsat till *mycket specifika* bestämmelser som ska integreras i de nationella lagstiftningarna på områdena civilrätt och handelsrätt. När unionslagstiftaren först antog direktiv 2000/35 och därefter 2011/7, var avsikten inte att fastställa en allmän rättslig ram för skyldigheter och avtal. [18] Mot bakgrund av mångfalden i medlemsstaternas synsätt beträffande dess områden skulle nämligen en sådan intention hos lagstiftaren ha framgått fullständigt klart av lydelsen i direktivets bestämmelser, dess syften eller förarbetena till detta. Det är uppenbart att så inte är fallet.

40. Av detta framgår att direktiv 2011/7 inte på något sätt har till syfte att föreskriva bestämmelser avseende villkoren för uppkomst, frist och utsläckning avseende en fordran.

41. Eftersom mekanismen för kvittning omfattas av utsläckningen av fordran, faller en nationell bestämmelse som föreskriver en kvittning med retroaktiv verkan, såsom artikel 499 i den polska civillagen, utanför detta direktivs tillämpningsområde.

42. Mot denna bakgrund förefaller påståendet, i den tyska regeringens skriftliga yttrande, att bestämmelserna om retroaktiv kvittning omfattas av medlemsstaternas processuella autonomi nödvändigtvis felaktigt. En sådan autonomi är nämligen endast aktuell när den berörda nationella lagstiftningen omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, vilket inte är fallet i förevarande mål. [19] En rättslig bedömning i syfte att kontrollera huruvida den aktuella nationella bestämmelsen är förenlig med principerna om likvärdighet och effektivitet är således inte berättigad i detta mål.

43. Jag anser att detta sistnämnda övervägande bekräftas av domstolens dom i målet Nemec. [20] I detta mål fick domstolen bland annat frågan om huruvida direktiv 2000/35 utgjorde hinder för en nationell lagstiftning som föreskrev att dröjsmålsränta ska upphöra att löpa när den upplupna och obetalda räntan uppgår till samma belopp som skuldens kapitalbelopp (regeln *ne ultra alterum tantum*). Domstolen hade i sitt svar, i likhet med generaladvokaten, kunnat ange att dessa bestämmelser avsåg en *minimi*nivå för sådan ränta, så att medlemsstaterna behöll en möjlighet att fastställa ett tak för sammanlagd ränta. [21] Men tvärtom slog domstolen fast att

[16] Denna bestämmelse har, närmare bestämt, följande lydelse: ”det *kapitalbelopp* som skulle ha betalts inom den avtalsenliga eller lagstadgade betalningstiden, inbegripet tillämpliga skatter, tullar, avgifter och övriga pålagor som specificeras i fakturan eller i en likvärdig begäran om betalning” (min kursivering).

[17] Se, bland annat, dom av den 20 oktober 2022, A (Ingen indrivning av ränta vid sen betalning) (C-406/21, EU:C:2022:816, punkterna 52 och 53).

[18] I detta hänseende har tvivel uttryckts beträffande huruvida det var riktigt att välja artikel 114 FEUF som rättslig grund för dessa båda direktiv. Se Editorial Comments, ”*Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers*”, *Common Market Law Review*, volym 48, nr 3, 2011, sidorna 655–657.

[19] Av detta följer logiskt att frågan, som debatterades vid förhandlingen, rörande den materiella och processuella karaktären av artikel 499 i den polska civillagen inte är relevant i förevarande mål.

[20] Dom av den 15 december 2016, Nemec (C-256/15, EU:C:2016:954) (nedan kallad domen Nemec).

[21] Se förslag till avgörande av generaladvokaten Bobek i målet Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, punkterna 56–71).

direktiv 2000/35 inte innehöll några regler om under vilken tid dröjsmålsräntan ska löpa eller om vilket som är det högsta belopp som dröjsmålsräntan kan uppgå till.[22] Därefter prövade den huruvida den aktuella nationella lagstiftningen var av sådan art att den kunde medföra att de syften som eftersträvas med detta direktiv åsidosätts eller att direktivet fråntas sin ändamålsenliga verkan.

44. Denna sistnämnda prövning motsvarar för övrigt, enligt min uppfattning, den som domstolen har ombetts att göra i sin kommande dom i förevarande mål.

45. Medlemsstaterna är nämligen visserligen fria att anta en bestämmelse om kvittning med retroaktiv verkan, dock med förbehåll för att de inte får åsidosätta de syften som eftersträvas med direktiv 2011/7 och inte får fränta direktivet dess ändamålsenliga verkan.[23]

46. När det gäller syftena att undvika negativa effekter på borgenärens likviditet och att avskräcka från sena betalningar vid handelstransaktioner, förefaller den hänskjutande domstolen anse att en retroaktiv kvittning inte är förenlig med direktiv 2011/7. Detta på grund av att det i detta direktiv föreskrivs att borgenären ska vara berättigad till dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader när betalningen av dennes fordran sker efter utgången av den i avtalet utsatta fristen.

47. Visserligen medför den retroaktiva verkan av kvittningen att en borgenär mot vilken, efter utgången av den i avtalet föreskrivna fristen, en invändning om kvittning riktas, med retroaktiv verkan från dagen då kvittningen blev möjlig, varken har rätt till denna ränta eller till ersättning för perioden mellan detta sistnämnda datum och fram till dagen då invändningen om kvittning framställdes.

48. Den hänskjutande domstolens resonemang utgår emellertid från den felaktiga premissen att betalningen av fordran sker vid den tidpunkt då invändningen om kvittning framställs. Däremot föreskrivs i den aktuella nationella bestämmelsen att utsläckningen av fordran sker vid en tidpunkt före denna, när en kvittning har blivit möjlig. Eftersom regleringen av denna utsläckning omfattas av den nationella lagstiftarens behörighet, är det denna tidpunkt som ska fastställas.

49. De konsekvenser som automatiskt följer av kvittningens retroaktiva verkan strider således inte mot syftet med direktiv 2011/7 att avskräcka från sena betalningar. Detta beror helt enkelt på att när kvittningen blir möjlig har fordran utsläckts. Således ska ingen betalning längre ske[24] och dröjsmålsränta ska inte utgå. Vidare påverkar det kvittningsbeloppet borgenärens likviditet, från och med den tidpunkt då kvittningen blir möjlig. Därmed kan ingen sen betalning som får negativa effekter på en sådan likviditet ske senare.

[22] Domen Nemec (punkt 48).

[23] Domen Nemec (punkt 49 och där angiven rättspraxis).

[24] Det ska påpekas att den borgenär som har lämnat in invändningen om kvittning inte heller är berättigad till dröjsmålsränta på det belopp som kvittningen avser för perioden från det datum då denna blev möjlig fram till det datum då denna invändning framställs. Följaktligen spelar det ingen roll att den första fordran, som följer av en handelstransaktion, hade kunnat medföra högre ränta än den som ska betalas till svarandebolaget enligt fordran avseende ersättning.

50. Det ska tilläggas att dessa syften skulle åsidosättas om den eventuella dröjsmålsräntan och de indrivningskostnader som uppkommit mellan datumet då betalningsfristen gått ut och det datum då kvittningen blev möjlig inte skulle betalas till borgenären. Det kan emellertid inte påstås att detta är fallet i förevarande mål, utan att själva mekanismen med retroaktiv kvittning missuppfattas.

51. Mot denna bakgrund anser jag att en nationell lagstiftning som föreskriver en kvittning med retroaktiv verkan inte är av sådan art att den innebär att syftena med direktiv 2011/7 åsidosätts eller att direktivet fråntas sin ändamålsenliga verkan.

52. Kommissionen har emellertid, i sitt skriftliga yttrande, angett att tolkningen att borgenären, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i målet, inte skulle ha rätt till ersättning för sina indrivningskostnader inte är förenlig med syftena med direktiv 2011/7. [25] Kommissionen grundar sitt argument på domarna Česká pojišťovna [26] och BFF Finance Iberia. [27]

53. I det mål som ledde fram till den första av dessa domar hade domstolen ombetts att besvara frågan om huruvida artikel 6 i direktiv 2011/7 ska tolkas så, att en borgenär som begär ersättning för indrivningskostnader avseende påminnelser till gäldenären till följd av att denne är sen med betalning har en rätt att, utöver ett det fasta belopp som föreskrivs i punkt 1 i denna artikel, erhålla skälig ersättning enligt punkt 3 i samma artikel. I det mål som ledde fram till den andra domen hade domstolen fått frågan huruvida samma artikel ska tolkas så, att det fasta minimibeloppet i ersättning till borgenären för indrivningskostnader till följd av gäldenärens sena betalning ska utges för varje handelstransaktion som inte har betalats i tid.

54. I båda målen motiverade domstolen sitt jakande svar med att konstatera att syftet med direktiv 2011/7 inte bara är att motverka sena betalningar, genom att förhindra att sena betalningar blir ekonomiskt intressanta för gäldenären på grund av att denne i en sådan situation faktureras låga eller inga räntor över huvud taget, utan syftet är också att effektivt skydda borgenären mot sådana förseningar genom att tillförsäkra denne *en så fullständig ersättning som möjligt* för de indrivningskostnader som denne har haft. [28]

55. I motsats till kommissionen anser jag att domstolens resonemang inte kan överföras på förevarande mål. I dessa mål hade det nämligen inte bestridits att det förelåg en rätt till ersättning för indrivningskostnaderna. Den hänskjutande domstolens tvivel gällde enbart fastställandet av ersättningsbeloppet.

56. Mot denna bakgrund anser jag att artiklarna 3.1, 3.3 a, 6.1 och 6.2 i direktiv 2011/7 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken lagstadgad dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader inte ska tillerkännas en borgenär när gäldenären, efter utgången av den i avtalet föreskrivna betalningsfristen, har tillgodosett borgenärens fordran genom kvittning som enligt lag har retroaktiv verkan från den tidpunkt då kvittningen blev möjlig.

[25] Som kommissionen har gjort gällande i sitt skriftliga yttrande, skulle borgenären visserligen, när denne inte erhåller betalning inom fristen, kunna vidta konkreta åtgärder för att driva in sin fordran, utan att veta att en kvittning därefter kommer att ske. Borgenären skulle då betala vissa kostnader som denne inte kan få tillbaka om den retroaktiva verkan för kvittning som föreskrivs i artikel 499 i den polska civillagen skulle anses vara förenlig med direktiv 2011/7. Jag är emellertid övertygad om att det latinska uttrycket ”ignorantia legis non excusat” (okunskap om lagen befriar inte från ansvar) skulle vara tillämpligt i sådana situationer.

[26] Dom av den 13 september 2018 (C-287/17, EU:C:2018:707) (nedan kallad domen Česká pojišťovna).

[27] Dom av den 20 oktober 2022 (C-585/20, EU:C:2022:806) (nedan kallad domen BFF Finance Iberia).

[28] Domen Česká pojišťovna (punkterna 25 och 26 samt där angiven rättspraxis) och domen BFF Finance Iberia (punkt 36). Detta konstaterande är enligt domstolen berättigat av lydelsen i skäl 19 i direktiv 2011/7, i vilket anges följande: ”Indrivningskostnaderna bör också omfatta indrivning av administrativa kostnader och ersättning för interna kostnader till följd av sena betalningar …. Syftet med ersättning i form av ett fast belopp bör vara att begränsa de administrativa och interna kostnaderna i samband med indrivning”.

Förslag till avgörande

57. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska besvara den tolkningsfråga som Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (stadsdelsdomstol i Warszawa, Polen) har ställt på följande sätt:

Artiklarna 3.1, 3.3 a, 6.1 och 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

ska tolkas så,

att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken lagstadgad dröjsmålsränta och ersättning för indrivningskostnader inte ska tillerkännas en borgenär när gäldenären, efter utgången av den i avtalet föreskrivna betalningsfristen, har tillgodosett borgenärens fordran genom kvittning som enligt lag har retroaktiv verkan från den tidpunkt då kvittningen blev möjlig.